

Uvodnik/Leading article

NAM MANJKA LE NALEZLJIVA VNEMA?

Predstavniki sekcije mladih zdravnikov so me povabili na delavnico o pisanju medicinskih prispevkov. Sprva le nova delovna sončna sobota, krog prijaznih, mladih, iskrih oči, željnih novega znanja, nekaj znanih cenjenih obrazov, na koncu pa globoki vtisi in občutek koristno izrabljenega časa.

Velika volja je bila mnogo pomembnejša od številnih začetniških napak in stavkov: »Zajeli smo čisto naključno izbrano populacijo študentov v obeh letnikih«, ki sodi v vojaške revije, kjer se specialna enota veseli zajetja naključno izbrane večje skupine osebkov iste vrste oziroma neumazanih študentov obeh letnikov. »Pravkar opravljenem«, »precej slabo«, »v večini primerov«, »novejše oblike«, »majhnih otrocih«, neskladje med cilji in zaključki, pomanjkljiva struktura članka ... so bili med množico izvrstnih podatkov, pridobljenih z obilo naporega dela velikega števila sodelavcev, povsem nepomembni. Nekateri jasni zaključki pa skrb zbujajoči: »Na lutki bi znalo pravilno izvajati umetno dihanje in zunanjo masažo srca 60% študentov prvega in 40% študentov petega letnika medicine.« Bil sem navdušen nad organizacijo dela, pri kateri sem sodeloval, in občutkom, da se med mladi rod zdravnikov zopet vrača nalezljiv entuziazem, ki so ga po zmoti ali napaki uspeli ubiti v zadnjih nekaj letih. V času spletke in afer, dvojnega točkovanja, utežeh, avstralskih modelov..., ukrepih za lastno varnost, brez sodobnega informacijskega sistema, zapletenih birokratskih postopkih nabave osnovnih sredstev, natančnega kodiranja in drugega administrativnega dela, ki se ga zdravniki nismo učili ne na dodiplomskem in ne na podiplomskem študiju. V času, ko je postalo samoumevno, da morajo zdravniki znati tuje jezike, obvladati delo z računalnikom, poznati pedagoške pristope, andragogiko, metode znanstvenoraziskovalnega dela in publiciranja, pravilno uporabljati preštevilne šifre in točke, sodelovati v številnih strokovnih komisijah, odborih, skupinah, organizirati strokovna srečanja in mednarodne kongrese, pisati zavarovalniška, izvedenska in druga mnenja, sprejeti vsaj 50 dni na leto ločenega življenja in upam, da ne nazadnje, vedno pravilno in s prijaznim nasmehom zdraviti ljudi.

V članku udeležence sem z navdušenjem prebral: »Če se znanstveniki v majhnih državah odločajo za objavo svojih najboljših člankov v časopisih z visokim dejavnikom vpliva revije, potem je usoda domačih revij slaba, saj se zaradi neobjavljanja najboljših člankov kakovostna raven domačih revij znižuje. Dolgoročno to pomeni stagniranje izdajanja domačih zdravstvenih revij.« Koliko najboljših člankov je skritih pred očmi slovenske medicinske javnosti in ni bilo nikoli niti omenjenih v 4100 izvodih Zdravniškega vestnika vsak mesec. V medicini imamo akademike, ambasadorje za znanost RS, pa jih žal širša strokovna javnost po njihovem kliničnem in raziskovalnem delu sploh ne pozna. Če se ne predstavijo sami s svojimi prispevki, bi jih bilo smiselno spoznati vsaj preko intervjuja. To so ljudje z nedvomno največjim kapitalom, znanjem in izkušnjami, ki jih lahko predajo mlajšim generacijam. Razmisliti velja tudi o spremljanju objav naših avtorjev v tujih revijah in v Zdravniškem vestniku objaviti naslove prispevkov in revij ter tako omogočiti, da jih preberejo tudi tisti, ki nimajo dostopa do ozko usmerjenih, dragih tujih revij.

Na delavnici sem izvedel, da ni prevladujočega vzorca soodvisnosti med deleži objav in deleži sredstev za ustvarjanje novega znanja, za razvoj raziskovalnega sistema in raziskovalno infrastrukturo ter da delež objav narašča. Žal sem iz preglednice publikacij, objavljenih v slovenskem jeziku od 1992 do

2003, iz članka jasno razbral, da je bilo leta 1992 število izvirnih znanstvenih člankov 203, primerljivo z 221 objavljenimi članki iz leta 2003, število preglednih člankov se je zvišalo od 18 v letu 1992 na 179 v letu 2003. Močno je poraslo tudi število objavljenih prispevkov na konferencah: 369 v letu 1992 in 1559 v letu 2003. Morda bi lahko sarkastično ugotovili, da se je ob bogatem sponzoriranju farmacevtske industrije razvil domači in tuji konferenčni turizem, ki rešujeta število objavljenih strokovnih del. Objave v kongresnih zbornikih, ki so omejene zgolj po številu napisanih besed in strukturi članka, zelo malo pa po strokovni in vsebinski plati pomešajo dobre in slabe prispevke, ki so na voljo udeležencem kongresa. Le udeleženci kongresa imajo priložnost vse prispevke tudi slišati, dodatna pojasnila pa dobiti med razpravljanjem ali kongresni avli, med kosilom.

Največje število publikacij, objavljenih v angleškem jeziku, pa je bilo med letoma 1996 in 1998, kar kaže na ustvarjalno bogato okolje v letih 1993 do 1995. Vrednost objav v tuji literaturi je nedvomno velika, pa vendar obstajajo tudi SCI revije, ki jih je moč »zakupiti«, kar posameznemu avtorju omogoči objavo tudi več kot petih prispevkov v eni reviji. Vrednost objave se »tehta« in ne sešteva. Največjo težo pa imajo prispevki, ki so plod večletnega kliničnega dela ali raziskav, ki vodijo do novih, bolj uspešnih in manj invazivnih metod zdravljenja in pomembnih bazičnih spoznanj, na katerih zdravljenje temelji.

Pri pregledu objavljenih člankov po strokah (kirurgija, interna medicina in ostalo) smo ugotovili, da je bilo od leta 2000 do leta 2003 v Zdravniškem vestniku objavljenih 355 strokovnih člankov, od tega 33 oziroma 9,26% s kirurško vsebino, 111 (31,26%) z internističnega področja in 211 (59,43%) iz ostalih strok.

Vsem, ki se ukvarjamo s kliničnim delom, je poglavitni cilj npr. urediti raven sladkorja v krvi, izrezati maligni tumor, postaviti zdrobljeni zlom, sprostiti utesnjeni živec, prepoznati in pozdraviti angino, spremeniti estetski videz, skratka zdravljenje akutnih in kroničnih bolezni in bolezenskih stanj ter poškodb. Natančno in predano klinično delo odvra raziskovalno delo povsem na obrobje. Pri nekaterih pa že zbrani rezultati končajo na dnu predala. Opravičil je res veliko. A če so nekateri vedno na voljo vsakemu novinarju rumenega tiska in opravljajo njihovo delo za lastno promocijo, drugi prepogosto in v večjem številu potujejo v eksotične kraje poslušati že znane podatke, tretji s prisiljenim nasmehom utrujeni opravljajo delo v zasebnih ustanovah ali sestankujejo na posvetih in urgentnih sestankih, ki jih v enem dnevu popolnoma razvrednoti volja ljudi, je jasno, da je za seznanjanje slovenskega zdravništva z novostmi in dosežki medicinskih strok, širše izobraževanje zdravnikov, uveljavljanje slovenske medicine doma in v svetu, utrjevanje slovenske strokovne medicinske besede, skrb za medicinsko etiko, spremljanje zgodovine medicine, širitev splošne kulture med zdravniki ter aktualno odzivanje na tiste družbene pojave, ki vplivajo na zdravje ljudi, potrebna le volja.

In kakšne so možnosti mladih zdravnikov?

Spominjam se Londona, decembra 2003, ko me večerja z vojvodo Edinburškim ni pritegnila, priljubljena italijanska picerija čez cesto je bila zaradi zasebne zabave zaprta, v lokalu Pizza hot pa ni bilo proste mize. V mali hotelski sobici, brez razgleda, z umazanimi tapisonom nedoločljive barve sem sedel na stari postelji, ki bi lahko našla mesto v starinarnici, in

na kolenih imel notesnik. Bil je dan po nastopu pred 300-glavno množico rednega letnega srečanja Britanskega združenja plastičnih kirurgov. Vrsta zanimivih predavanj, novih spoznanj, izmenjave izkušenj, prtajene tekmovalnosti med udeleženci. Toda misli je vzvalovilo predavanje profesorja D. A. McGrautherja: *The redefinition of Plastic Surgery*. Čustveni govor z značilnim naglasom in zaključek: *The most important ... infectious enthusiasm*. «Nalezljiva vnema ali močna čustvena vznemirjenost zaradi zelo pozitivnega odnosa do česa. Domovinski, ljubezenski, mladostni, ustvarjalni zanos. Pomeni delati z velikim zanosom, poletom, vnemo.

Nekaj že slišane, nekaj že (prej) doživetega, nekaj, česar nam danes primanjkuje. Glede na sedanji razvoj dogodkov sem sam še ujel poslednji vlak. Vlak, ki me je že v času študija peljal po strmih in skritih progah, preko številnih mostov, tudi v tujino. Vožnja, ki je obogatila moj svet, širino razmišljanja in dojemanja sveta in ožjega strokovnega področja. In kdo je poganjal ta vlak: nalezljivi zanos, nalezljivi polet, nalezljiva vnema.

Biti pripravljen sprejeti naloge ne glede na čas in nagrado, prepoznati skupne cilje, dopolnjevati ideje, udejaniti sanje, premagati razočaranje. Ko dan ne sestavljajo ure in minute, zajtrk, malica, kosilo, večerja, dan in noč. Ko so dnevi le okvirne oznake ... za srečanje ob novih izzivih, meritvah, rezih ...

Tudi današnji mladi zdravniki potrebujejo spodbudo. In spodbuda ni le OD na koncu meseca, diploma. Potrebujemo ljudi z nalezljivo vnemo.

Le kaj je bilo v govoru profesorja D. A. McGrautherja takega, da niti pomislil nisem na soseda, ki letno zasluži 10.000.000 GBF ali dobro zastraženega »patrona edinburškega«. V isti dvorani ob istem času. Ne denar in ne modra kri, pač pa govor, iz katerega sem slišal veselje človeka, ki verjame v svoje delo in je nanj ponosen, govor, v katerem so se izmenjali domovinski, ljubezenski, mladostni, ustvarjalni zanos, poudarjeni s škotskim naglasom.

Ustvariti je potrebno pogoje in omogočiti tudi izobraževanje mladih v tujini, ki bo zagotovilo primerjavo, izmenjavo idej, kritično oceno, spodbudo, pa tudi prepričanje, da so naši učitelji in mentorji v svetu spoštovani in nas dobro učijo.

Mladi zdravniki ne ustvarjajo več v ugodnem ozračju, ko je javnost opazila le uspehe medicine, replantirani prst, zazdravjenega raka ... Danes so na prvih straneh časopisov, ki oblikujejo javno mnenje, zdravniški neuspehi, napake, malomarnost, sodbe samooklicanih »sodnikov« in kritikov brez znanja.

Načeta samozavest, strah pred neznanim, strah pred pomembnim, velikim, so ovira za mlade zdravnike. Na začetku potre-

bujejo pomoč, zaščito in zaupanje. Pomembna je »kilometri-na«, ure ob bolniški postelji, število statusov in anamnez, število šivov, rezov, nato pa ura resnice, primerjava s tujimi vrstniki: teoretično znanje, razprave o kliničnih primerih, praktično delo.

In kot se preventiva ukvarja s preprečevanjem bolezni in varovanjem zdravja, je tudi naložba v mlade zdravnike del varovanja zdravja, zato bi jim lahko namenili denar iz tobačnega ali alkoholnega tolarja in jim ponudili tudi štipendije po končanem šolanju.

Denarja za izobraževanje na kliničnem oddelku univerzitetne terciarne ustanove, ki piše doktrine zdravljenja za RS, je za enega zdravnika približno 50.000 tolarjev (200 evrov) letno, za višje in srednje izobražene delavce pa 33.000 tolarjev (137 evrov) ali 1–2 dni bivanja v 8 m² veliki sobi cenenega hotela. Marketing in vlaganje v raziskave, kartica zlatega donatorja in sponzorja, del denarja iz samoplačniških ambulant in veliko volje bodo morda obranili tradicijo in ugled slovenske medicine in zapisane strokovne besede, ki so jo gradile generacije. In morda bodo delavnice o pisanju člankov dale tudi nove recenzente, ki bodo vestno, hitro, kakovostno, brez finančnega nadomestila ponosno sprejeli odgovorno nalogo in zamenjali preobremenjene, brezvoljne in morda že samovšečne strokovnjake. Upam, da bo uvodnik sprožil kritike in razpravljanje o pisanju strokovnih prispevkov v obliki številnih novih kakovostnejših prispevkov, natančnih recenzij in aktualnih odmevov. Pasivno mrmranje in delitev med zdravnike »pisatelje – znanstvenike« in zdravnike »delavce« pa je povsem neumestno, saj je prav trdo klinično in sočasno raziskovalno delo lahko temelj kakovostnega izdelka v korist bolnika in stroke. In tisti, ki še niso napisali nobenega članka, lahko z enako vehemenco kritizirajo peka pri zvijanju prest in pletenic kot pisca, ki se je trudil s pravilno strukturo članka, metodami, rezultati in razpravljanjem, kajti lastnih spoznanj o teži problema nimajo ne pri prestah in ne pri strokovnem pisnem izražanju.

In zunaj pada dež, v Koloseju je kaj klavrna izbira hollywoodskih uspešnic z vnaprej znanim, že videnim koncem, otroci spijo in (mož) žena je dežurna. Mar niso izpolnjeni idealni pogoji za pisanje?

Mladi, ne pozabite na nalezljivi entuziazem, nalezljivi polet, nalezljivo vnemo, bodite pripravljeni sprejeti naloge ne glede na čas in nagrado, prepoznati skupne cilje, dopolnjevati ideje, udejaniti sanje, premagati razočaranja.

Uroš Ahčan